

Turun Sanomat 13.5.2017

Kirja-arvio: Ydinkysymys ei muutu

Maria Matinmikko: Värit.
Siltala. 92 s.

Maria Matinmikko käynnisti runoilijanuransa trilogian mittoihin lopulta laajentuneen teossarjan voimalla. Sarjan aiemmin ilmestyneet osat mieltävät suhteessa toisiinsa ilmaisullisesti varsin erilaisina, mutta kuitenkin yhtäläisen onnistuneina kokonaisuuksina.

Ntamon julkaisema Valkoinen (2012) huomioitiin Yleisradion Tanssiva karhu -palkinnolla, ja Mahdollisen Kirjallisuuden Seuran kautta ilmestynyt Musta (2013) raapi terävillä tekstuaalisilla kynsillään lukijankin ihon vertauskuvalliselle vereslihalle. Siltalan julkaisema Värit sulkee trilogian tavattoman hienon, kuvia ja sävyjä pursuavan kokoelman myötä. Kävin uutukaista lukiessani uudelleen läpi myös teoskolmikon aiemmat osat.

Vaikka erityisesti Musta mieltyy omassa luennassani yhäti suoruudessaan pysäyttävänä lukukokemuksena, innostun itse yhtä kaikki eniten sarjan tuoreesta päätösosasta. Värit on eheä ja elegantti, erinomaisesti rytmitetty kokonaisuus; täsmällisen selkeiden lauseiden ja monihahmotteisen rikkaiden sisältöjen onnistunut liitto.

Teos avautuu sarjalla toisiinsa limittyvistä runokuvista rakentuvia unenomaisia montaaseja. Proosarunomuotoon kirjoitetuissa teksteissä sekoittuvat voimakkaiden kuvien ohella toisiinsa runojen lukukokemusta puhkovat moniaistiset impulssit sekä ihmisruumiin, kielen ja havaintotodellisuuden välistä kudosta sanallistava ilmaisu.

Kieli, ”mustekalani ainoa lonkero”, kirjoittuu kokoelmassa todellisuuteen tarrautumisen välineeksi. Samalla runokieli luo metaforien kautta alati myös uutta kielellistä todellisuutta, tahmaista pintaa, johon sitten jälleen uudenvälisellä kielellä tarrautua kiinni. Ketjuuntuvat kuvat purkavat näin esille todellisuuden sotkuisia kerrostumia: ”aluskasvillisuus, vaikutelmat, salausjärjestelmien kosteikossa aivojen käärinliinat ja mantereen hiljaisuus irtoavat haivenina myötäkarvaan.”

Välillä Matinmikon ilmaisu tiivistyy proosakappaleista kohti aforistisen painokkaita, joskin samalla kiehtovan avoimia paririvisiä huomioita: ”Ellei vuoristoilma ole saanut suomuja kasvamaan / ja muuttanut ydinkysymystä täysin.” Olemisen ruumiillinen, ympäristön ja olosuhteiden muovaama perusta kirjoitetaan kokoelmassa auki luonnosmaisista piirteistä saavien runohahmojen kautta.

Kirjan vähäeleisyydessään vaikuttava, Markus Pyörälän suunnittelema kansi toimii jo itsessään jonkin sortin lukuohjeena teoksen maailmaan. Valoa sateenkaaren väreissä heijastavalle röpelöiselle tasopinnalle on painautunut kohokuvioina kämmenten ja jalkapohjien muodot; aivan kuin jonkinlainen inhimillinen hahmo olisi murtautumassa ulos kirjaesineen aineellisesta, kansipahvien rajaamasta tekstuurista. Teos kysyy henkilöihahmon, subjektin, mahdollisuutta; sitä, millä ehdoin ja millä keinoin ihmiselämästä voi ylipäänsä kirjoittaa.

Värien ilmaisu toteuttaa runokielen perustavanlaatuisia tehtäviä. Kieli paitsi luo asioiden välille uusia yhteyksiä, myös sanallistaa jotain olennaista ajastaan. Tämän ilmaisemiseksi ei Matinmikon teoksessa tarvita tyylikeinojen armadaa, vaan ainoastaan huippuunsa hiottu, tekstilajien rajapinnoilla väreilevä lause.

Miikka Laihinen